

конференції, м. Київ, 6 жовтня 2023 року / ред. О. В. Ольшанська. – Київ : КНУТД, 2023. – С. 76-78.

5. Пузирьова П. В. Актуальні аспекти забезпечення технологічної конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах [Електронний ресурс] / П. В. Пузирьова // Ефективна економіка. – 2014. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3365>

6. Пузирьова П. В. Інноваційні кластери як механізм забезпечення конкурентоспроможності країни в умовах післявоєнного розвитку / П. В. Пузирьова, Є. Садовський // Управління бізнес-процесами та технологічними інноваціями в сучасних умовах та в післявоєнний період = Management of business processes and technological innovations in the current context and in the post-war period : збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 10-11 жовтня 2023 року. – Ч. 1. – Київ : НТУ, 2023. – С. 198-200.

7. Пузирьова П. В. Смарт-економіка: невід’ємна складова у відновленні та реалізації промислового потенціалу України в післявоєнний період / П. В. Пузирьова // Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку : тези доповідей III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Київ, 10 червня 2022 року. – В 2-х т. – Т. 1. – Київ : КНУТД, 2022. – С. 205-208.

УДК 332.146 (477)

Когут А.Л. аспірант
Шацька З.Я., науковий керівник, к.е.н., доцент
Київський національний університет
технологій та дизайну

ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Економіка України зазнала величезних збитків внаслідок повномасштабного вторгнення РФ на територію України на протязі 2022-2024 років, а саме:

- 80 млрд. дол. США – аграрний сектор;
- 155 млрд. дол. США – інфраструктурний сектор;
- 13,1 млрд. дол. США – промисловість та підприємства;
- 486 млрд. дол. США – вартість відбудови та відновлення [4].

Задля збереження економічного та промислового потенціалу України Уряд забезпечив безоплатну евакуацію підприємств у глиб країни, що відбувалося на основі нормативних документів, які регламентували релокацію вітчизняних підприємств із зони активних бойових дій. Це дало змогу зберегти велику кількість робочих місць та запустити процеси модернізації, що незважаючи на лихо, є одним із небагатьох переваг релокації [3].

Однак цей процес створює небезпеку виникнення дисбалансу в регіонах і може призвести до закриття релокованих підприємств. Шляхом вирішення цієї проблеми може стати переорієнтування промислових підприємств в більш розвинуті галузі з допомогою фонду відновлення, створеного у рамках державної програми «Fast Recovery», запропонованою Офісом Президента. У свою чергу це дасть потужний поштовх для вітчизняного підприємця продовжити свій бізнес у повоєнний час в Україні та надати робочі місця людям, котрі проживають поруч.

Пандемія COVID-19 та повномасштабна війна в Україні негативно вплинули на розвиток людського капіталу в країні. Це можна побачити на прикладі катастрофічного зниження кількості абітурієнтів протягом 2010/2011 – 2021/2022 років, з 2 418 111 осіб до 1 046 669 осіб – відповідно. Разом з тим, згідно офіційних даних ООН, близько 6,5 млн українців на момент січня-лютого 2024-го року виїхало закордон і знаходиться в інших країнах в статусі біженців. Станом на 14 березня 2023 року за даними «Operational Data Portal» 8 млн 113 тис біженців з України зареєстровано по всій Європі [6].

Перехід до СМАРТ-спеціалізації в економіці сприятиме об'єднанню урядових організацій, місцевих органів влади, науково-дослідних установ, підприємств, асоціацій, громадських установ, підприємців, що забезпечить прискорення післявоєнного відновлення промисловості на регіональному рівні. СМАРТ-підходи дозволяють розробити дієві заходи для вирішення соціальних проблем регіону, що є передумовою його економічного зростання [5]. Це сприятиме виправленню ситуації з кваліфікованими кадрами та відтоком населення в інші країни шляхом створення нових робочих місць. В Україні концепцію смарт-спеціалізації можливо реалізувати, створюючи технопарки та побудові смарт-міст. Однак, на рівні громад, регіонів, особливо тих, що сильно постраждали, це досить складна задача, адже кількість людей, що не повернеться та яка виїде після війни, у перспективі – велика [1].

Тому у післявоєнний період, уряд повинен зробити усе можливе задля того щоб, заохотити українців не тільки залишитись та розвивати регіональну економіку на принципах смарт-спеціалізації у рамках програми ЄС «Горизонт Європа» [2], але й надати усе можливе задля якомога скорішого відновлення громад та територій, міст і регіонів, щоб біженці, які були вимушені виїхати, теж побачили перспективу для повернення назад та відновлення економіки країни. Окрім цього потрібно продовжити розвивати онлайн платформи з моніторингу витрат фінансів інвесторів, щоб інвестор, котрий хоче отримувати прибуток, чітко бачив куди і як витрачаються його гроші.

Література

1. Два роки війни у 18 графіках. Як повномасштабне вторгнення росії змінило Україну – ЗСУ, держфінанси, демографія, міжнародна допомога і ставлення до перемоги. URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/yak-povnomasshtabne-vtorgnennya-rosii-vplinulo-na-ukrainu-dva-roki-viyni-v-grafikakh-23022024-19442>
2. Підоричева І. Ю. (2022). Європейський дослідницький простір: новий етап розвитку та можливості інтеграції України у воєнний і повоєнний періоди. *Економіка промисловості*. № 3 (99). С. 5-40.
3. Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію : Розпорядження КМУ № 246-р від 25.03.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2022-%D1%80#n8>
4. Роман Нейтер, Сергій Зоря, Олександр Муляр Збитки, втрати та потреби сільського господарства через повномасштабне вторгнення. *KSE Центр досліджень продовольства та землекористування*: звіт. Київ 2023. 4 с. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/02/RDNA3_ukr.pdf
5. Смарт-спеціалізація в Україні: чому не так, як в Європі. *INDUSTRY4UKRAINE*. URL: <https://www.industry4ukraine.net/bez-kategoriyi-uk/smart-speczializacziya-v-ukrayini-chomu-ne-tak-yak-v-yevropi/>
6. Шацька З. Я., Демчук О. М. Проблеми працевлаштування вимушено переміщених осіб в міжнародних компаніях. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. №3(262). С. 100-105. URL: http://dndiime.org/wp-content/uploads/2023/06/3_20232.pdf

УДК 338.43

Тесленко А.В., аспірант
Шацька З.Я., науковий керівник, к.е.н., доц.
Київський національний університет
технологій та дизайну

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ СМАРТ-ЕКОНОМІКИ

Сфера послуг є одним з ключових секторів національної економіки, до відноситься торгівля, транспорт, фінанси, страхування, комунальне господарство, освіта, медицина, тощо. Упродовж останніх років послуги були основним сектором, що забезпечують збільшення доданої вартості в економіці і надалі їхня ключова роль у підтримці економічного зростання в Україні зберігається [1]. Перехід до смарт-економіки поступово трансформує всі сектори національної економіки, що також вплинуло на розвиток сфери послуг. В умовах сьогодення відбувається адаптація підприємств сфери